

Erling Simonsen:

Stig á leiðinni

til Iqaluit í Baffinoy í NUNAVUT

Erling Simonsen

Eitt það fyrsta tú leggur til merkis, tá ið tú kemur higar, er at tey flestu húsini eru smá í einari hædd ella tveimum við lágari reising. Stór hús ella stórir bygningar eru fáir – einstakir almennir stovnar og bygningar til umsiting og handilsfyrirtekur.

Eitt hava tey smærru húsini í felag – tey hava ongan kjallara. Summi hús standa á stabbum, sum eru lagaðir upp undir undirlögin. Önnur standa á jarnrörum, sum eru sligin niður í undirlendi so langt, sum til ber.

Orsokin er kuldin. Tað ljóðar heldur ótrúligt. Men so er.

Tá ið vit koma norð um eitt vist mark, so er kuldin somikið nógvur og er ein so stóran part av árinum, at frostið fer ongantið heilt úr undirlendinum – hetta er tað, sum eisini verður nevnt permafrost. Um summarið tíðnar bara tað ovasta av tí frysta undirlendinum og frystur so

aftur um veturin. Tað bólgna og minnar, tá ið tað frystur og tíðnar, og verður soleiðis eitt sindur »flótandi«.

Tey siga, at tað kemur fyrri, at stórir klettir kunnu flótta upp. Tí er skiljandi, at tað kann verða heldur ótrygt at stoypa eina húsa-grund soleiðis, sum vit eru von.

Ikki kann sigast, at fólk gera serliga nógv burtúr at hampa rundan um húsini hjá sær.

Tað, ið vit eru von við, er at alt skal stoypast og lagast og gírdast inni, klippast og snøggest, sæðast og plantast, soleiðis at tað mangan tykist at vera mestsum ovsmikið av tí góða – ið hvussu so er, tá ið tú hugsar um, hvussu vøkur og fjolbroytt náttúran er í sjálvari sær, tá ið hon fær frið.

Her er eingin urtagarður at siggja nakrastaðni. Helst er orsokin bæði tann, at summarið er stutt, og at lífið er til av mold.

Bara í kirkjugarðinum eru blómur at siggja utt-

andura – men tær eru av plast.

Úti í náttúruni eru ongar grasfløtur at siggja – eitt sindur veksur av grasi, men berjalýngur veksur væl. Tað kundu vit sanna, tá ið vit fóru túr niðan á heyggiarnar og skuldu aka omanaftur eftir kavanum, har tað var slætt millum grótið. Vit varnaðust, at tær ljósu buksurnar høvdu fingið ein so vakran myrkareyðan lit aftantil – beint undir kavanum vóru bláðber í hóptali – tað vóru tey, sum vóru atvoldin til tann vakra reyða litin.

Tey vóru væl etandi, men vóru knapt so söt í smakkinum, sum tey eru, tá ið tey eru nýstaðni.

Av tí, at kuldin er so nógvur meginpartin av árinum, ber ikki til at grava rør til vatn og avlop og rør til rottangar niður, sum vit gera heima hjá okkum sjálvum. Her hevði vatnið fryst beinan vegin.

Her eru trý sløg av tangabilum, sum koyra reglu-

3. partur

liga til øll hús í býnum – eitt fyrri og annað eftir. Teir munu allir koyra eftir einari skipan, sum er lagað eftir felags torvi. Ein koyrir við vatnið, ein tekur tað brúka vatnið úr »rottangnum« og ein triði fyllir olju á oljutangarnar. Tá ið vatntangin í húsinum er fullur, lýsir ein reyð ella gul lampa uttanfyri.

Hetta er ein rættuliga smild skipan. Eisini av tí, at tað slepst undan rørlekum, og at tað slepst heilt undan dálking bæði so og so.

Eg havi ongan hoyrt tosað um, at tað er kalt – at í dag er tað kaldari ella lýggjari í veðrinum enn í gjár. Her er tað bara kalt, tá ið tað er kalt.

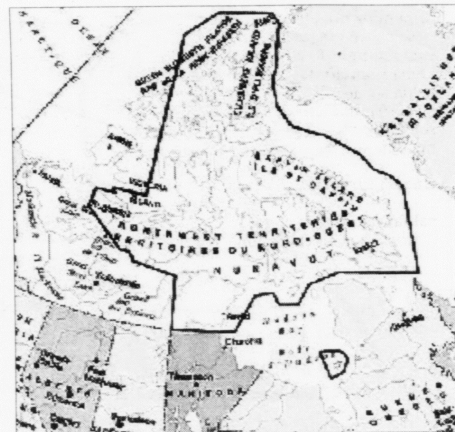
Nú eg var forvitin eftir at vita, hvussu kalt ið tað var, royndi eg at spyrja meg fyrri, men fekk einki svar – ikki fyrr enn spurdi á mentunarsavninum fekk eg tað einfalda svarið »it is just as cold as you feel it«.

Tá ið kuldin verður um tey 40-50 kuldestigini, so mást tú sjálvandi ansa eftir, at tú ikki fært frost í nos, oyru, fingrar og tær. Og serliga, tá ið nógvur vindur er.

Veðurlagið er ógvuliga javnt. O. u. 2/3 av tíðini er gott veður og 1/3 er sólskin.

Bert onkuntíð av og á brennir hann á við ódnarstormi ein dag ella tveir, og tá fer ikki ein kleyv út um eina gátt

Vardarnir líkjast ikki okkara...

Annars ganga øll heitt ílatin í tjúkkum undirklæðum, vindtøttum eitt nú dúnjakkum og styvlum við tjúkkum tøvum ullintum »inniskóm« inni í styvlumum.

Vegirnir eru flestallir eyrvagir og eru breiðir og í hampuliga góðum standi og eru teir lagdir, sum eg dugi at siggja, har ið torvur er. Einasta longra vegastrekið man vera tað, sum er nakrar fáar km úr býnum til býlingin Apex, har sum vit búgva. Miðskeiðis á tí vegnum gongur ein vegur – »the road to nowhere« – nakrar fáar km norðureftir.

Her standa eisini prestar báðu megin vegin og vísa vegin fram, men kortini við tí muni, at prestarnir hvørju megin hava hvønn sin lit. Øðrumegin lýsa teir grønir og hinumegin appilsingulir. Høvdu vit havt slíkar prestar heima, so høvdu vit ikki ívast í, hvør síða á vegnum var hvør.

Ein dagin, sum vit koma koyrandi eftir vegnum til býin, siggja vit okkurt óvanligt uppi á heygnum einar 100 m norðan fyrri vegin. Hetta er tað, tey kalla »caribou« – villreinin – tað hábarsliga djórið.

sum kann koma í stórum fylgjum, tá ið tær flyta úr einum stað í annað.

Eg hevði vónað at sleppa siggja eina rein, men hevði neyvan væntað at vera so heppin.

Og nú siggja vit hana – ikki bara eina, men triggjar. Tær ganga har so prúðar við stórum hornum, skava í kavanum og eta, flyta seg eitt sindur og aftur at skava. Vit gingu nærri at vita, hvussu nær, vit kundu koma teimum. Tað undraði meg, so nær vit kundu koma – eg helt tær vera styggari enn so. Eingin hevur heldur loyvi at veida rein so nær bygðum oki. Í veiðitíðini er veida loyvd so og so langt frá býnum.

Á hesum leiðum laga tey varðar upp, sum ikki líkjast okkara. Teir vísa heldur ikki vegin fram eftir gøtuni, sum vit eru von við.

Her verða teir lagaðir við einum opri í neðra, breiðari í erva og við einum steini ovast til høvd – ja, soleiðis at teir skulu líkjast fólk við beinum,

Erling og konan Jóræn á loppumarknaði. Hon við práti og látri

